

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Legenda aurea sanctorum, sive Lombardica historia

Jacobus <Genua, Erzbischof>

[Lyon], 20. Juli 1486

De assumptione beate Marie virginis cxliii

[urn:nbn:de:bsz:31-289352](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-289352)

De sancto

Ypolito

Ostende michi locū et secretū habeo et quicquid inueni-
 nero nunciabo. Cum ergo corpus extractū fuisset
 et nichil inuenissent. miles ille protinus fugit. Et
 yreus vocato quodā christiano nomine habundans
 do corpus ad sanctū iustinū derulit. Quod ille de
 uote suscipiens iuxta corpus sancti ypolitī et aliorū
 sepeliuit. Ad valerianū audiens yreus et habundans
 dum tenuit. et ambos in cloacā uiuos misit. Quo-
 rum corpora iustinus rapuit et cū alijs sepeliuit.
Post hoc decius cū valeriano in currū ascen-
dit aurēū. et pergūt ad amphitheatrū ut crucient
christianos. Arreptū igitur decius a demonio clamabat
Ypolite cathenis asperis vincitū me tenes. Va-
lerianū sicut clamabat. O laureti igneis cathenis
me ligatū trabis. Et eadem hora valerianū expi-
rauit. Decius autē domū reuersus triduo a demo-
nio vexatus clamat. Adiuuro te laureti modicum
cessa a tormentis. Et sic miserabiliter mortuus est. Ad
uxorē eius triphonia crudelis vidēs dimissis om-
nibus ad sanctū iustinū cū filia sua cirilla accessit
et ab eo cū multis alijs baptisari se fecit. Alia vō
die cū oraret triphonia emisit spm̄. Cuius corp⁹ iu-
stin⁹ p̄sbyter iuxta corpus sancti ypolitī sepeliuit
Audiētes vero. xlvij. milites q̄ regina et eius fi-
lia xp̄iane effecere essent: venerūt cū uxori⁹ suis
ad iustinum p̄sbyterum ut baptisma susciperēt.
Quos oēs dyonisi⁹ q̄ sancto sixto successerat ba-
ptisauit. Claudius autē impator: cirillam cū sacri-
ficare nollit: iugulari fecit. et ceteros milites de-
collari. Quorū corpora in agro verano cū ceteris se-
peliūtur. Et aduertendū q̄ expresse habetur
hic q̄ illi decio qui lauretiū et ypolitū martirisa-
uit successit claudius. Claudius autē non successit
decio impatori: imo decio successit sc̄dm̄ cronicas
volusianus. volusiano galienus. galieno claudi⁹.
Oporet ergo dicere ut videt q̄ aut galienus fue-
rit binomi⁹: et q̄ dictus sit galien⁹ et decius sicut
dicit vincenti⁹ in cronica sua. et godofridus in li-
bro suo. aut q̄ galienus in sui adiutorii quēndā
noīe decii fecerit cesarē nō tñ impatorē sicut dicit
richardus in cronica sua. De hoc martire sic dicit
ambro. in p̄fatione. Beatus martir ypolitus xp̄m̄
verū ducem p̄siderās: miles ei⁹ esse maluit q̄ dux
militū cōprobati. Beatūq̄ lauretiū sue custodie
mancipatū nō p̄secutus est sed subsecutus. Qui cum
thesauros ecclie discueret: inuenit thesaurū quē
nō tirān⁹ eripet s̄ quē pietas possideret. inuenit
thesaurū vñ vere diuitie peteretur. sp̄cruit fauorē
tirāni ut cū regis p̄petui gr̄a cōprobaret: mēbris
diuidi nō refugit ne nexibus diuelleret eternis.

Bubulcus quidā nomine petrus cū in festo marie
 magdalene plaustrū iūxiss̄: et boues sequēs ip̄os
 maledictis vigeret. p̄tinus boues et aratrū a sul-
 mine absumūt et ipse petr⁹ q̄ hoc imp̄catus fue-
 rat supplicio atrociori torq̄barur. Nam ignis eum
 arripuit adeo q̄ carnis et neruis tibiē et cruris
 p̄sumptis ossa paterēt. et ipsa tandem tibia a sua
 cōpage penit⁹ solueret. Tūc ille ad quādā ecclias
 beate virginis accedēs tibiā ip̄am in quodā fora-
 mine ipsi⁹ ecclie abscondit: et beatā virginē lachri-
 mis et p̄cib⁹ p̄ sua liberatiōe rogauit. Et ecce no-
 cte quādā beatā virgō cū brō ypolitō ei in visitiōe affuit
 et eidē ypolitō ut petrū pristine sanitati restitue-
 ret impauit. Statimq̄ sanct⁹ ypolitus tibiā de fora-
 mine accipiēs loco suo quasi surculū arbori in mo-
 mēto inseruit. In qua insitione tātos dolores sen-
 sit: ut suis clamorib⁹ totam familiā excitaret. Qui
 surgētes et lumē accendētes. petrū duo crura et
 duas tibias h̄c cōspiciūt. Sed se deludi putātes
 ip̄m iterū atq̄ itez p̄rectabāt. et mēbra vera ip̄m
 h̄c cōspiciebant. Qui vix eū excitātes vñ hoc sibi
 acciderit sciscitātur. Sed ille eos ludere existimās
 tandē vict⁹ rem vidit et extupuit. Sed tñ cora no-
 ua mollior: q̄ vetusta ad sustinētiā corpis nō pore-
 rat exequari. Un̄ ad publicatiōē miraculi pan-
 nū claudicauit. Et tūc iterū beatā virgō eidē appa-
 rens sc̄dō ypolitō dixit ut quicquid curatiōi deesset
 supplere deberet. Euigilās igit⁹ et se plene sanātū
 inueniens reclusorū introiuit. Cui diabol⁹ in sp̄e
 nude mulieris frequētissime apparebat. et nudas
 ei se ingerēs quāto ille fort⁹ resistebat tanto illa
 impudētius incubebat. Cū ergo illa eū plurimū
 vexaret: tandē ille stolā sacerdotalē accipiēs col-
 lum eius anxit. et mox diabolo abscedente cada-
 uer putridū ibidē remansit. Tantusq̄ fetor: inde
 exalauit ut nullus qui hoc vidit ambigeret quin
 corpus alicui⁹ mulieris mortue fuisset. et q̄ diabo-
 lus assumpisset.

De assumptione beate marie vir- ginis. crūi. A

Assumptio beate marie virginis qualr fa-
 cta sit ex quodā libello apocripho q̄ iohannē
 euangeliste ascribitur edoceat. Ap̄lis
 namq̄ ob p̄dicationis gr̄as diuersas. mūdi subcū-
 tib⁹ regiōes. virgō beatā in domo iuxta montē syon
 posita dicitur remāsisse. Quāq̄ loca filij sui. sc̄z lo-
 cū baptisati. ieiunij. orōnis. passionis. sepulture.
 resurrectionis et ascensionis. q̄cū vixit deuotione
 sedula visitauit. Et sc̄dm̄ q̄ ait ep̄iphani⁹. xliij.
 annis p̄ ascensionē filij sui supuixit. Refert ergo
 q. ij

De assumptione beate marie.

q̄ beata virgo q̄n̄ x̄pm̄ p̄cepit erat annoꝝ .xiiij. et
in .xv. ipsum peperit. et vixit cū eo annis .xxiiij. et
post mortē x̄pi sup̄uixit .xxiiij. annis. Et sc̄dm̄ hoc
q̄n̄ obiit erat annoꝝ .lxxij. Probabili t̄n̄ videtur
q̄d̄ alibi legitur vt .xij. annis filio sup̄uixerit. et sic
sexagenaria sit assumpta. cū apli totidē annis p̄
dicauerint in iudea et circa ptes illas sicut ecclesi
astica tradit historia. Die igitur quadam dum in
filij desiderij cor virginis vehemēter accēditur.
estuās anim⁹ p̄mouetur. et in exteriorē lacrimaz
habūdantiā excitat. Cūq̄ ad t̄ps̄ subtracti filij
equanimiter nō ferret subtracta solacia. ecce an
gelus cū m̄lto lumie eidē astitit. et reuerēter v̄rpo
te sui d̄ni matrē salutauit. Huc inq̄t b̄ndicta maria
suscipiēs b̄ndictionē illi⁹ q̄ m̄dauit salutē iacob.
Ecce autē ramū palme de paradiso ad te d̄nam at
tuli quē ante feretrū portare iubeas cum die ter
cia de corpore assumeris. Nam fili⁹ tuus te matrem
reuerendā expectat. Cui maria r̄ndit. Si inueni
gr̄am in oculis tuis: obsecro vt nomen tuū michi
reuelare digneris. Sed hoc peto instanti⁹. vt filij
et fr̄es mei apli ad me pariter cōgregētur. vt eos
anteq̄ moriar cor: por: alib⁹ oculis videam. et ab eis
sepeliri valeā. et ipsis p̄ntibus sp̄m̄ deo reddam.
Hoc iterū peto et obsecro vt anīa mea de corpore
extens nullū sp̄m̄ teterrimū videat. nullaq̄ michi
sarbane p̄rās occurrat. Cui angelus. Cur scire de
sideras d̄na nomen meū q̄d̄ admirabile est et ma
gnū? Ecce autē oēs ad te hodie cōgregabūtur apo
stoli q̄ nobiles tibi exhibebūt exeq̄as funeris. et

in eoz̄ aspectu sp̄m̄ exalabis. Nam q̄ olim p̄p̄tes
tam de iudea in babilonē in crine attulit subito.
ipse proculdubio ad te ap̄los adducere poterit in
momēto. Malignū autē sp̄m̄ videre cur metuis: cū
caput eius oīno cōtrineris. et spoliaueris. ip̄m̄ sue
p̄rātis imperio. fiat t̄n̄ volūtas tua vt ip̄os nō vi
deas. His dictis angel⁹ cū m̄lto lumie celos ascē
dit. Palma autē illa nimia claritate splendebat. et
erat q̄dē virge viriditate p̄sitis sed tolta ip̄si⁹ vt
stella matutina fulgebāt. factū est autē dū ioban
nes in epheso p̄dicaret celū repēte intonuit. et nu
bes candida ip̄m̄ sustulit ac raptū ante marie iā
nuā collocauit. p̄ticiensq̄ hostiū interi⁹ introiuit
et reuerēter v̄go virginē salutauit. Quē felix ma
ria cōspiciēs. vehemēter obstupuit. et p̄re gaudio
lacrimas cōtinere nequit. Dixitq̄. Fili iobānes
memor esto v̄boꝝ maḡri tui: quibus me tibi ma
trem: et te michi in filium p̄mendauit. Ecce a d̄no
euocata debitum humane cōditionis exsoluo. ac
corpus meū tibi cura sollicita recōmendo. Audiuit
em̄ iudeos inijssē p̄siliū dicētes. Expectemus viri
fr̄es quoadusq̄ illa q̄ ihesus portauit subeat mor
tem. et corp⁹ eius p̄tinuo rapiem⁹: ac inectū igni
bus cōburem⁹. Tu igitur hanc palmā deferrī fa
cias ante feretrū cū corpus meū duxeritis ad se
pulerū. Dixitq̄ iobānes. D̄ vrinā hic essent oēs
ap̄li fratres mei: vt decēter tibi parere possem⁹
exequias. ac exoluere laudes obignas. Nec illo de
cente. oēs apli de locis in q̄bus p̄dicabant a nu
bibus rapiūtur. et ante marie hostiū collocantur.
Qui vidētes se ibidē insil⁹ p̄gregatos mirabatur
dicētes. Que nam causa est. p̄pter quam nos hic
d̄ns insil⁹ p̄gregauit? Iobānes igitur ad eos exiit
et d̄nam de corpore recessuram p̄dixit. Et addidit
dicēs. Videte fr̄es ne cū obierit aliquis eā defle
at. ne hoc videns p̄pls p̄turbe⁹ et dicat. Ecce quō
isti timēt mortē q̄ t̄n̄ alijs p̄dicat resurrectionem.
B Dionisius pauli apli discipul⁹ in libro de di
uinitis noībus hoc idem asserit ap̄los sc̄z in dormi
tione. virginis conuenisse. et se s̄litr̄ interfuisse. ac
vnūquēq̄ in laudem x̄pi et v̄giris semonē fecisse:
Aut em̄ sic loquens ad timotheum. Nos vt nosti et
ipse. et multi sanctorū nostrorū fratrum conuenimus
ad visionem corporis vite principis et q̄d̄ deum su
sceperit. Aderat autē et frater d̄ni iacob⁹ et petrus et
summa et p̄uicillima theologorū summitas pau
lus. Postea visum est post visionē et vniuersis hic
rarchie laudarent. sicut vnusquisq̄ erat sufficiēs
infinite virtutis bonitate reatrice infirmitatis.
Decyonisi⁹. **C**ū autē beata maria oēs ap̄los

De Assumptione beate marie

congregatos vidisset. dñm benedixit. ⁊ in medio
 eoz ardentibus lampadibus ⁊ lucernis p̄sedit.
 Circa vero hoz a noctis terciã ihesus aduenit cuz
 angeloz ordinib⁹ patriarchaz cetib⁹. martirum
 agminib⁹. p̄fessor acie. virginũq; choris. ⁊ ante
 thoz virginis acies ordinãtur ⁊ dulcia cãtica fre-
 quẽtant. **Q**uales aut̄ exeq̄e ibidẽ celebrare sint
 ex p̄dicto libello q̄ iohãni ascribit̄ edocetur. Nam
 prior ip̄e iesus inchoauit ⁊ dixit. Veni electa mea
 ⁊ ponã in te thronũ meũ: q̄ p̄cipui speciẽ tuam.
 Et illa. Paratũ cor meũ dñe paratũ cor meũ. Tũc
 oēs q̄ cũ ihesu venerãt dulciter in tonauerũt dice-
 res. *Hec est q̄ nesciuit thoz in delictis. habebit
 fructũ in respectione animarũ sanctarũ. Ip̄se aut̄
 de semetipsa cecinit dicēs. Beatã me dicẽt oēs ge-
 neratiões. Quia fecit michi magna qui potēs est
 ⁊ sanctũ nomen eius. Tunc cantor cantoz oĩbus
 in tonuit excellentius. Veni de libano sponsa. ve-
 ni coronaberis. Et illa. Ecce venio: q̄ in capite li-
 bri scriptum est de me vt facerẽ voluntatẽ tuam
 deus. q̄ exultauit sp̄s meus in te salutari meo.
 Sicq; marie anima de corpore egredif. ⁊ in vlnas
 filij aduolauit. fuitq; tam a dolore carnis extra-
 nea q̄ a corruptiõẽ extiterat aliena. Dixitq; apo-
 stolis dñs. Corpus virginis matris in vallẽ iosa-
 phar deferre. ⁊ in monumẽto nouo qd̄ ibidẽ inue-
 nictis illud recondite. ⁊ me ibidẽ triduo donec ad
 vos redeã expectate. Statimq; circũdederũt eam
 flores rosarum s̄z cetus martirũ ⁊ lilia cõualliũ.
 agmina s̄z angeloz. confessor ⁊ virginũ. Post
 eam apli clamitãt dicētes. Virgo prudentissima
 quo p̄gredieris? Esto nostri memor dña. Tunc ad
 concentũ ascẽdentiũ cetus qui remanserãt admi-
 rati p̄cite obuĩã p̄cesserũt. Uidentẽsq; regẽ suum
 femine animã in vlnis p̄oprijs baiulantẽ. illam
 innixam. obstupefacti clamare ceperũt dicētes.
 Que est ista q̄ ascẽdit de deserto delictijs affluens
 innixa sup dilectũ suũ? Quib⁹ concomitãtes dice-
 runt. Ista est speciosa inter filias hierl̄m sicut vi-
 distis eã plenã charitate ⁊ dilectiõẽ. Sicq; in celũ
 gaudens suscipif. ⁊ a dextris filij in throno glorie
 collocaf. Apli aut̄ viderũt ei⁹ animã tanti esse cã-
 doris vt nulla mortaliũ lingua possit effari.*

Tres aut̄ virgines q̄ ibidem erant cum corpus
 eius lauãdi grã expoliassent: tanta statim corp⁹
 eius claritate resplenduit vt tangi quidem ad la-
 uandũ posset. videri aut̄ nõ posset. Tandiu aut̄
 lux illa ibidẽ resplenduit donec corpus a virginib⁹
 bus lorũ fuit. Apli aut̄ corpus eius reuerenter ce-
 p̄rũt. ⁊ sup feretrũ posuerũt. Dixitq; iohãnes pe-

tro. hanc palmã ante feretrũ petre portabis. qz
 dñs nobis te p̄tulit. ⁊ suaz ouũ pastorẽ ⁊ p̄inci-
 pem ordinauit. Cui petrus. hanc potius porta-
 re te puenit: qz virgo a dño es electus ⁊ dignum
 est vt palmã virginis v̄go ferat. Tu sup pect⁹ dñi
 recũbere meruisti. ⁊ exinde sapientie ac gr̄e plus
 ceteris fluẽta potasti. Et iustũ videtur vt q̄ a filio
 recepisti plus muneris impẽdas virgini plus bo-
 noris. Tu igitur portare debes hanc palmã lumĩ-
 nis ad exeq̄as sanctitatis. q̄ porat̄ es poculo lu-
 cis de fonte p̄perue claritatis. Ego aut̄ portabo
 cũ feretro sanctũ corpus. Ceteri aut̄ apli fr̄es nr̄i
 circũdãtes feretrũ referant laudes deo. Paulus
 aut̄ dixit ei. Et ego qui minim⁹ omnũ veltrũ sum
 portabo tecũ. Eleuantes itaq; petr⁹ ⁊ paulus fe-
 retrũ. petrus inceptit eãtare ac dicere. Exijt israel
 de egipto alleluia. Ceteri aut̄ apli cantũ dulciter
 p̄sequũtur. Dñs aut̄ feretrũ ⁊ ap̄los nube p̄tegit
 ita qd̄ ipsi nõ videbãtur: sed tñ eoz vox audiebat̄.
 Assuerũt ⁊ angeli cũ aplis cõcinẽtes. ⁊ torã ter-
 ram sonitu mire suauitatis replẽtes. Excitati om-
 nes ad tam dulcem sonum ⁊ melodiã de ciuitate
 veloci⁹ exeunt. ⁊ quid nam hoc sit diligenter scisci-
 tantur. Tunc extitit q̄ diceret. Mariã illam disci-
 puli ihesu efferunt mortuã. circa illã hãc quã au-
 ditis cõcinunt melodiã. Tunc ad arma oēs cucur-
 rerũt ⁊ se mutuo hortabãtur dicētes. Venite oēs
 discipulos occidam⁹. ac corpus illud qd̄ seductozẽ
 illum portauit ignibus cõburamus. Princeps au-
 tem sacerdotũ hoc videns obstupuit. ⁊ ira replet⁹
 ait. Ecce tabernaculũ illius q̄ nos ⁊ genus nr̄m
 cõrubaui: qualem gloriã nunc accepit. Et hoc di-
 cẽs manus ad feretrũ misit volens illud euertere
 ac ad terrã deducere. Tunc manus eius subito
 ambe aruerũt ⁊ lectulo adheserũt. ita vt ad lectu-
 lum manibus penderet ⁊ nimio cruciatu vexat⁹
 lamentabiliter eiularet. Reliquus aut̄ p̄pls ab
 angelis q̄ erãt in nubib⁹ cecitate p̄cussus est. Prin-
 cept⁹ aut̄ sacerdotũ clamabat dicēs. Sancte petre
 in hac tribulatione me nõ despicias sed p̄ me ob-
 secro ad dñm p̄ces fundas. Memoz em̄ debes
 esse qualr̄ aliqñ tibi astuti ⁊ qualiter te accusante
 ãcilla hostiaria excusauit. Cui petr⁹. In obsequijs
 dñe nunc impediti sumus. ⁊ curationi tue intẽde-
 re nõ valemus. Veruntũ si in dñm nostrũ ihesum
 ⁊ in hanc que ipsuz genuit ⁊ portauit credideris.
 spero qd̄ p̄tinuo sanitatis beneficio poteris. Quĩ
 rĩdit. Credo dñm ihesum xpm̄ verũ esse filiũ dei.
 et hanc sacratissimã matrẽ eius. Statimq; a fere-
 tro manus eius solute sunt sed tñ in brachijs ad

q nij

De Assumptione beate marie.

Huc ariditas remansit. et dolo: uehemens non recesserat. Dixit ei petr⁹. Osculare feretru^m et dic. Credo in deū ihesum xpm que ista in uero portauit. et post partū uirgo pmanit. Qd cum fecisset continuo puluine est reddidit⁹ sanitati. Dixitq; ei petr⁹. Accipe hanc palmā de manu fratris nri iohānis. et ponas eā sup populū execatū: et quicūq; crederet uoluerit recipiet uisum. qui autē credere noluerit. uidere nō poterit in eternū. Mariā autē portātes apli in monumēto posuerunt. et iuxta illud ut dñs iusserat pcederūt. Tercia autē die ueniēs ihesus cū multitudine angeloz ipso salutaui dicēs Pax uobis. Qui responderūt. Gloria tibi de⁹ qui facis mirabilia sol⁹. Et dixit aplis dñs. Quid grē et honoris uidebitur ut mee nunc pferā genitricē. Et illi. Iustū uidef dñe seruis tuis ut sicut tu de uicta morte regnas in secula. sic tue resuscites matris cor: pusculū. et a dextris tuis colloques in eternū. Quo annuēte michael angelus p̄tinuo affuit. et marie animam coram dño p̄sentauit. Tunc saluato: locutus est dicens. Surge proxima mea. columba mea. tabernaculū glorie. uasculū uite. templum celeste. ut sicut per coitum labem non sensisti criminis. sic in sepulcro solutionē corporis minime p̄maris. Statimq; anima ad marie accessit cor: pusculū. et de tumulo p̄dijt gliosum. Sicq; ad ethereū assumit thalamū comitāte secū multitudine angeloz. Thomas autē cū abesset. et rediēs credere recusaret. subito zonā qua corpus ei⁹ p̄anctū fuerat ab eare recepit illesā. ut uel sic irelligeret q̄ totaliter fuisset assumpta. **H**oc autē torū qd̄ predictū est uidef esse illud apocrifum de quo hieronim⁹ in epla siue sermone ad paulam et eustochiū sic ait. Ille sane libellus uere apocrifus est censend⁹. nisi quo ad aliqua fidedigna que uidentur a sanctis approbata q̄ sunt nouē scz p̄missa sit et exhibita uirgini oimoda p̄solatio. aploz omniū p̄gregatio. sine dolore p̄summatio. sepulture in ualle iosaphat p̄paratio. exequialis deuotio xpi et tori⁹ curie celestis obuiario. iudeoz p̄secutio. miraculoz in omni causa decedēte conuictio. in anima simul et corpore assumptio. Porro alia multa sunt ibi posita potius ad simulationem q̄ ad ueritatē. ut q̄ thomas nō affuerit. et ueniēs dubitauerit. et his filia q̄ p̄se patēt q̄ sunt relinque da poti⁹ q̄ asserēda. **C**estumēta autē ipi⁹ ad p̄solationē fidelū dicūtur in tumulo remāsisse. Unde et de quadā parte ipsaz uelū tale miraculū p̄gisse narrat. Cum dux noemannoꝝ uibē carnorensiū obsedisset. eps illi⁹ p̄bis tunicā bea

te marie que ibidem seruabatur more uexilli haste imposuit et subsequēte pp̄lo securus ad hostes exiuit. Statimq; ois hostilis exercit⁹ amētia et ceitate percussus est. stabatq; tor⁹ corde tremulus et torus anio stupēfact⁹. Qd̄ illi de ciuitate uide res diuino iudicio sup addunt. et atrociter hostes cedunt. Qd̄ beate marie plurimū displicuisse probatur. ex eo q̄ priorit⁹ tunica illa disparuit et uisum p̄tinuo hostis recepit. **I**n reuelationibus sancte elizabet⁹ legit q̄ dū ipsa elizabet⁹ quadā uice in spū rapta esset. uidit in loco ualde remoto quoddam sepulcrū multo lumine circumfusū. et quasi specie mulieris in eo. et circumstabat multitudo angeloz. et post pusillū de sepulcro erepta est. et in sublime cū illa astantiū multitudine eleuata. Et ecce in eius occursum uir quidā de celis admirabilis et gloriosus aduenit. portās in dextra crucis uexillum. et cum eo infinita milia angeloz. Sicq; eam alacriter suscipiēs cū magno concētu eam in celos adduxerūt. Post modicū uero t̄pis elizabet⁹ angelū cum quo sepe loquebā de p̄dicta uisione interrogauit. Qui r̄ndens ait. Q̄sten sum est tibi in hac uisione quōd tam in carne q̄ in spū dñi nra in celū assumpta est. Dicit autē in eisdē reuelationib⁹ sibi reuelatū esse q̄ post .xl. dies sui trāsitus in corpore sit assumpta. Nam beata maria scū colloquēs ait. Post ascensionē dñi anno integro et tot dieb⁹ quos sunt a die ascensionis usq; ad diem mee assumptionis supuixi. Dēs autē apli deo mationi mee interfuerūt. et corpus meū reuerēter sepulture de derunt. Sed quadagesima die post modū resurrexi. Cum autē elizabet⁹ eam interrogasset utrū hoc manifestare uel celare deberet dixit. Ne carnalib⁹ et incredulis reuelanda. nec deuotis et fidelib⁹ abscondenda. **N**otandus est ergo q̄ gloriofa uirgo maria assumpta et exaltata est integraliter. honorabiliter. letāter. et excellenter. **A**ssumpta est enī integre in ania et corpore sicut pie credit ecclia. Qd̄ quidē mlti sanctorū nō solum asserūt sed etiā hoc pbare apertis rationib⁹ moliūtur. **B**ernardi enī ratio ē. Qm̄ sc̄toꝝ corpa deus p̄ciosa sublimauit. uirgine petri et iacobi. tam gloriose uenerabilia reddidit. et honore tam mirifico sublimauit ut et ipsis deputetur locus eoz uenerationi p̄gru⁹ et ad ipsa mūdus p̄peret uinuerfus. Si igit marie corpus sup terras esse dicat et nec tū deuota frequēter uisitatione fidelū. nec eide loc⁹ deputet honoris. nimirū uidebit xps honorē matrem corpis p̄p̄sisse. cū tū sup terrā alioꝝ sc̄toꝝ corpa sic honorēt. Hiero. etiā

De assumptione beate marie.

dicit q. xvij. kl. septembris maria ad celos ascen-
dit. Qd vero dicit de marie corpali assumptione
ecclesia potius elegit pie dubitare q̄ aliqd̄ teme-
re diuinitate in sequentib⁹ credendū esse sic pbat. Si
non desunt qui dicunt in his q̄ cum xp̄o resurrexe-
runt p̄peruā resurrectionē iam esse cōpletam ⁊
nōnulli credāt custodē virginis iohannē etiā glo-
rificata carne gaudere cū xp̄o. cur id n̄ magis est
credendū de matre saluatoris. Qui em̄ dixit. No-
nora patrē ⁊ matrē. ⁊ non veni soluere legem sed
adimplere. p̄fecto matrē suā sup̄ oēs honorauit.
Nec nos de beata maria modo factū ambigim⁹.
Aug⁹. aut nō solum hoc affirmat sed etiā trib⁹
rationib⁹ hoc pbat. Et prima quidē est carnis xp̄i
⁊ virginis unitas. Aut em̄ sic. Putredo nanq̄ et
vermis humane est opprobrium p̄ditionis. a quo
obprobrio cū ihesus alien⁹ sit marie natura exci-
pit quā ihesus de ea assumpsisse pbat. Scōda rō
est corpis ei⁹ dignitas. Un̄ ait. Thronū dei. thala-
mū dñi. tabernaculū xp̄i dignū est ibi esse vbi est
ipse. Tam p̄ciosum thesaurū dignū est celo serua-
ri q̄ terra. Tercia est virginalis carnis p̄fecta in-
tegritas. Aut em̄ sic. Letare maria letitia inenar-
rabili. co:pe ⁊ ania in p̄prio filio. cū p̄prio filio. p̄
proprio filio. Nec sequi debet corruptionis erūna
quā nullū secuta est tantū filiū pariēdo integritas
corruptio vt sit semp̄ incorrupta quā tāta p̄fu-
dit gr̄a. sit integre viuens q̄ oīm integrā p̄fectāq̄
genuit vitā. sit cū illo quem in suo gessit utero. sit
ap̄ illū ita q̄ genuit sicut ⁊ aluit illū. maria dei
genitrix dei ministris ⁊ seruitrix. De qua. q̄ ali-
ter sentire nō audeo. aliud dicere nō p̄sumo. Ad
hoc facit q̄ ille egregi⁹ versificator ait. Scandit
ad ethera virgo puerpera virgula yesse. Non sine
corpore sed sine tpe tendit adesse. **S**ecōdo letan-
ter. De hoc dicit gerard⁹ ep̄s ⁊ martir̄ in suis ome-
lijis. Hodie virginē beatā celi suscepit letanter
angeli gaudēdo. archangeli iubilando. throni ex-
ultando. dñationes psallendo. principat⁹ armo-
nisando. potestates arbarisando. cherubin ⁊ sera-
phim hymnisando atq̄ ad sup̄nū diuine maiestatis
tribunal duccēdo. **T**ercio honorabil⁹ q̄ ip̄e
ihesus ⁊ totus militie celestis exercit⁹ eidē obuiā
venit. Un̄ hiero. Quis illud cogitare sufficiat q̄
gl̄iosa bodie regina mūdi. p̄cessit quāto deuotio-
nis affectu tota in eius occursum celestiu⁹ legionū
p̄dierit multitudo. quāntis ad thronū cārici⁹ sit de-
ducta. q̄ placido vultu. q̄ serena facie. q̄ diuinis
amplexib⁹ a filio sit suscepta ⁊ sup̄ omnē creaturā
exaltata. Idē. Hodierna die credendū est militiā

celoz festiue genitrici dei obuiā aduenisse eameq̄
ingenti lumine circūfussisse ⁊ vsq̄ ad dei thronum
cum laudibus ⁊ canticis sp̄ialib⁹ p̄durasse. celestē
quoq̄ militiā hiero. tūc ineffabili leticia exultas-
se ⁊ iocundā tam ineffabili charitate ⁊ oī gratulā-
tione iubilasse qm̄ festiuitas hec que nobis ho-
die reuoluit annua. illis oib⁹ fctā est p̄tinua. Cre-
dit quoq̄ q̄ ipse saluator p̄ se tot⁹ festin⁹ occurre-
rit ⁊ cū gaudio eā secū in throno collocauerit. alō
quoq̄ nō implester qd̄ in lege ipse mādauit. hono-
ra patrē tuū ⁊ matrē tuā. Hec hiero. **Q**uarto
excellēter. Hiero. Hec est dies in qua vsq̄ ad thro-
ni celsitudinem intemerata mater ⁊ virgo p̄cessit
atq̄ in regni solio sublimata post xp̄i gl̄iosa re-
sedit. Quatr̄ aut̄ in celesti gl̄ia sublimata ⁊ hono-
rificata sit ostendit beatus gerardus in suis ome-
lijis dicens. Solus dñs ihesus xp̄s p̄t̄ hanc magni-
ficare quē admodū fecit vt ab ipsa maiestate lau-
dem p̄tinue accipiat ⁊ honoret. angelicis stipata
choris. archangelicis vallata turmis. throno:um
hinc inde possessa iubilationib⁹. dñationum circū-
cincta tr̄ pudijs. principatū circūscripta obsequijs
p̄t̄atuz amplexata plausib⁹. virtutū gr̄a hono:ib⁹
cherubin circūstānata hymnificationib⁹. seraphim
vndiq̄ possessa ineffabilib⁹ cārationib⁹. Ip̄e quoq̄
ineffabilissima trinitas p̄benni tripudio sibi ap-
plaudit atq̄ sua gr̄a in ea tota redundante officio
eidem attēdere facit. Ap̄loz splendidissim⁹ ordo
incessabil⁹ laude eam extollit. Martirū multitu-
do omnimode supplicat tante dñe. Confessoz ex-
ercitus innumerabilis p̄tinuū sibi p̄sonat cantum
Virginū cādidissima contio iugem chorē ad suā
celebrat gloriā. Inuitē etiā infernus sibi vlulat ⁊
procaassimi demones conclamāt. **Q**uidā cler-
icus virgini marie deuor⁹: p̄tra dolorē. v. vulnerū
chasti eā quotidie p̄ hec vba quasi psolari stude-
bat dicens. Gaude dei genitrix virgo immaculata.
gaude q̄ ab angelo gaudiū suscepisti. gaude q̄ ge-
nuisti eterni luminis claritatē. gaude sancta dei
genitrix virgo. Tu sola mater innupta. te laudat
oīs creatura ⁊ factura. genitrix lucis sis. p̄ nobis
quesum⁹ p̄petua interuētrix. Hic cū nimio lāguo-
re corrept⁹ ad extrema venisset. pauore p̄rurbari
cepit. Cui virgo apparēs dixit. Cur fili tāto timo-
re trepidas q̄ toties michi gaudiū nūciasti. Gau-
de etiā tu ⁊ vt eternalr̄ gaudeas veni mecū. **S**
Miles quidam potēs valde ⁊ diues dum oīa
bona sua ī discretā liberalitate dispgeret. ad tantā
deuenit inopiā vt qui pfucuerat magna tribuere
iam inciperet minimis indigere. Habebat aut̄ quan-

De assumptione beate marie.

dam uxorem pudicissimā et beate marie valde deuota: Appropinquare aut quadam solemnitate in qua predictus miles infra donaria pfueuerat elargiri: cum iam quod tribueret non haberet: nimia pfusione et verecundia ductus quousque predicta transisset solentis deserti locum meroris amicum expectat: ut fortunę sue incommoda plageret et verecundia euitaret. Et ecce subito quidam equus valde terribiliter terribilioris huiusmodi ad eum accessit. Cuius fessor eum alloquitur. et causam tante tristitie sciscitatur. Cui cum oia que sibi ptingerent per ordinem enarrasset. ille ait. Si michi in modico obtemperare uolueris magisquam antea gloria et diuitijs habundabis. Spondet ille principi tenebrarum se quicquid iusserit libenter facturum dummodo ipse sibi impleat quod promittit. Et ille. Ecce perges in domum tuam in tali loco requiescas. et ibidem torauri et argenti pondera. tora lapides preciosos inuenies. Michi autem hoc facias ut tali die uxorem tuam huc ad me adducas. Sub tali promissione miles ad domum reuertitur. et in loco de quo sibi dixerat querens: oia repperit que predicta. Que inueniens: mox emit palacia. largitur dona. redimit fundos. comparat seruos. Appropinquare vero die statuta. uxorem suam vocauit et dixit. Equum pcedite: quia aliquo longius mecum pgerere vos oportet. At illa tremens ac pauens et viri impio contradicere non presumens beate marie se deuote commendauit et post virum abire cepit. Cum autem longius pcessissent. et in via quandam ecclesiam inuenissent. illa de equo descendens ecclesiam intrauit viro exterritus expectante. Dum vero beate marie se deuote commendaret. illa subito obdormiuit. et virgo gloriosa. predicta matrone in habitu et qualitate per oia signis de altari pcessit. et foris exiens equum descendit. matrona illa in ecclesia dormiente et remanente. Vir autem suam esse uxorem arbitratus pfectus est. Cum autem ad locum statutum venisset. ecce princeps tenebrarum cum nimio impetu veniebat. et ad locum festinabat. Et cum appropinquasset. statim ille infremuit. et tremens ac pauens accedere non presumpsit. Dixitque militi. Infidelissime hominum cur me taliter illulisti. et per tantis beneficijs michi talia contulisti? Ego enim tibi dixeram ut ad me deduceres tuam coniugem. et tu adduxisti domini genitricem. Uolebam uxorem tuam. et tu adduxisti michi mariam. Nam cum uxor tua michi multas inferat iniurias de ea uolebam expectere ultionem. Et tu ad me istam adduxisti ut me torqueat et ad infernum mittat. Audiens hoc vir uehementer stupebat. et pre timore et admiratione nimia loqui non poterat. Beata autem maria dixit. Quia te meritate neque spiritus deuote mee nocere

presumpsisti? Non hoc tibi impune cedit. Et nunc te hac plecto: scilicet: ut in infernum descendas. et alicui me cum deuotione inuocanti nocere de cetero non presumas. Ille autem cum multo ciulatu recessit. Et vir de equo exiliens se ad eius pedes prosternit. Quam uirgo increpata: ad suam uxorem quam adhuc in ecclesia dormiuit iubet redire. et omnes diuitias demonis abijcere. Rediens igitur cum adhuc uxorem suam dormientem inueniret eam excitauit. et sibi quam acciderat enarrauit. Cum autem domum redissent. et omnes demonis diuitias abiicissent. in laude uirginis deuotissime permaserunt. et multas postmodum diuitias ipsa largiente uirgine receperunt. ¶ Ad iudicium dei quidam in uisione rapitur: quod per totam sarcina grauabatur. Et ecce satan affuit et dixit. Nichil in huiusmodi anima habebis. proprium. sed mei potius extat dominij. Habeo enim inde publicum instrumentum. Cui dixit dominus. Ubi est tuum instrumentum? Et ille. Instrumentum habeo quod ore proprio ipse dictasti. et perpetuo duraturum scripsisti. Dixisti enim. Quacumque hora comederitis mortem moriemini. Cum igitur sit de progenie illorum qui cibum ueterum comederunt. iure instrumenti publici mecum in iudicio debet mori. Dixit autem dominus. Permittit tibi o homo per te loqui. Ille autem obmutuit. Dixit iterum demon. Mea est iterum pscriptio: quia etiam xxx. annis possedi: et michi tanquam seruus proprio obediui. Et adhuc ille obmutuit. Demon iterum dixit. Mea est etiam: quia et si aliqua bona fecerit. eius tamen mala incomparabiliter uincunt bona. Dominus autem nolens contra eum cito pferre sententiam: eidem terminum pcessit octo dierum: ut octauo die coram se comperet. et de his omnibus rationem redderet. Cum igitur a facie domini timens ac merens abiret. quidam ei obuiauit. et causam tante tristitie requisiiuit. Cui cum ille oia per ordinem retulisset. ait ille. Ne timeas. nec formides: quia de primo uiriliter te iuuabo. Cum autem ab eo interrogaret quo nomine uocaretur ait. Veritas est nomen meum. Inuenit quoque secundum quod promissum eum iuuare efficaciter de secundo. Interrogatus autem quo nomine uocaretur respondit. Iustitia uocor. Die autem octauo ante iudicium uenit. et demon ei primum obiecit. Ad quod respondens ueritas ait. Duplicem mortem esse nouimus corporis scilicet et gehenne. Illud ergo instrumentum quod pro te demon allegat non loquitur de morte gehenne sed corporis. Quod quidem ex hoc manifestum est. quia cum omnes in illa sententia includantur scilicet quod corpore moriantur. non tamen omnes gehenne ignibus moriuntur. quantum enim ad mortem corporis est semper duraturum quantum uero ad mortem anime est per christi sanguinem reuocatum. Tunc demon uidens quod in primo succu-

De Assumptione beate marie

buit. scdm sibi obijcere cepit. Sed iustitia affuit. et pro eo taliter rñdit. Licet eū multis annis seruuū possederis tñ ratio semp tradidit. semp em ratio murmurabat q tam crudeli dño seruebat. Ad tercium obiectū neminē habuit adiutorē. Dixitqz dñs. Afferatur statera: et bona et mala oia ponderentur. Veritas aut et iusticia peccatori dixerunt. Ad matrē misericōdie q iuxta dñm sedet tota mente recurre. et eaz in tui adiutoriuū inuocare stude. Qd cū ille fecisset: beata maria in ei⁹ adiutoriuū venit et sup staterā ex illa parte vbi erant pauca bona manu apposuit. Diabolus aut ex alia pte trahere conabatur. Sed mater misericōdie pualuit. ac peccatorē liberauit. ille igitur ad se rediēs in melius vitam mutauit.

In ciuitate bituricēsi circa annos dñi. d. xxvij. cū xpiani in die pasce cōmunicarent cū pueris xpianoz quidā puer iudeoz ad altare accedēs corpus dñi cū eisdē pcepit. Reuersus domū euz a pte vnde veniret interrogaretur. respondit se cū pueris xpianis cū quib⁹ ad scolās ibat ad eccliam iuisse et cū eis cōmunicasse. Tūc pater eius furore replet⁹ puerū apphēdit: et cōtinuo in fornacē ardentē que ibidem erat piccit. Statim aut dei genitrix in spē imaginis q puer sup altare viderat eidē affuit. et cū illesus ab igne seruaui. Mō vero pueri multos iudeoz et xpianoz suis clamorib⁹ cōgregauit. Qui vidētes puerū in fornace nil lesionis hntēs ipm inde extraxerūt. et quō potuisset euadere interrogauerūt. Qui rñdit. Qm̄ illa reuerēda dñs q sup altare stabat michi auxiliū pbuit. et oē a me incēdiū ppulsauit. Tūc xpiani intelligētes esse imaginē beate marie. patrē pueri acceperūt. et ipm in fornacē piccētunt. Qui p̄tinuo cōbustus et penit⁹ psumptus ē.

Quidā monachi ante diem iuxta fluuiū stabāt et ibidem fabulis et ociosis sermonib⁹ exoluebāt. Et ecce audiūt remiges per flumē impetu nimio nauigātes. Quibus monachi dixerūt. Qui estis vos. Et illi. Demones sum⁹ qui animā ebroim p̄positi dom⁹ regis francoz q a monasterio sancti galsi apostatauit in infernū deserim⁹. Qd audiētes monachi vebemētissime timuerunt et fortiter exclamauerūt. Sancta maria ora pro nobis. Quibus demones dixerūt. Bñ mariā inuocastis. vos em̄ discerpe et submergere volebam⁹: qz vos dissolute et extra horā confabulantes inuenim⁹. Tūc monachi redeūt ad cenobiū. et demones pperant ad infernū.

Erat quidā monachus valde lubricus sed in beatā mariā valde deuot⁹. Quadā nocte ad scelus assuetū p̄gens et corā altari transiēs

beatam virginē salutauit. et sic de ecclesia exiēs dum quendā fluuiū vellet transire: in aquam decēdēs expirauit. cui⁹ animā cū demones rapuissent affuerūt angeli vt eam liberarēt. Quib⁹ demones dixerūt. Ut qd huc aduenistis: nichil in hac ania habetis. Statimqz beata maria affuit: et cur eius animā rapere p̄sumperāt increpauit. Illi aut dixerūt: qz cū finisse vitam in malis opibus inuenierunt. At illa. falsa sunt q̄ pfertis. Scio em̄ q ali⁹ quo p̄gens me primo salutabat. et rediēs sifr faciebat. Qd si dicitis vobis vim fieri ponam⁹ in iudicio summi regis. Eū de hoc corā dño disceptarent placuit ei vt ania ad corp⁹ rediret. et de suis actibus peniteret. Interea fratres vidētes maturissimas differri sacristā querūt. vsqz ad fluuiū pergētes submersum in aqua reperiūt. Cūqz extracto corpore secū quid factū fuerat mirarētur. ille repente ad vitam redijt: et rem gestam referens vitā in bonis opibus consummauit. Quedā mlt̄ a demone sibi visibil̄ in forma hominis apparēte multas molestias sustinebat. multaqz remedia nūc aque bñdicte asp̄sionē. nunc hoc. nunc illud adhibebat sed nec sic ille cessabat. Quidā aut vir sanctus sibi p̄sultit: vt cū ad eam accederet. illa eleuatis manibus. sancta maria adiuua me. prius exclamaret. Qd cū illa fecisset: diabol⁹ quasi lapide p̄cussus terit⁹ stetit. et postmodū dixit. Malus diabol⁹ in tret in buccā illi⁹ q te istud docuit. Et statim euanuit. nec ad eam postmodū accessit.

Dus sacratissime assūptionis marie traditur in quodā sermōe ex diuersis dictis sc̄toz cōpilato q in plurib⁹ eccl̄ijs sollempniter legitur. Ubi sic hētur. Que in sc̄toz patrū narrationib⁹ in toto orbe de venerāda migratiōe dei genitricis inuenire porui ad ipsi⁹ laudē cōmemorare curauī. Sanct⁹ cosmas cognomēto vestitor: ea que ab eoz posteris qui interfuerūt se didicisse certa relatione cōmemorat obmittēdū nō est. Ait em̄. Qm̄ em̄ xps ad se vite genitricē disposuit adducere. per angelū cōsuetū ei p̄nuntiat dormitiōis exitū ne mors inopināte veniēs turbatiōnē ipsi afferret. Obscrauerat illa facie ad facies cū adhuc i terra p̄uersaret filiū ne videret quēqz spirituū malignoz. P̄mittit igit angelū ad eas cū hmōi verbis. Tēpus est te assumēdi ad me matrem meā. Sicut em̄ terrā gaudio replesti: ita facie celestia gratulari. patris mei māstiones iocundas reddē sc̄toz meoz spūs p̄solare. Ne turberis deserens corrupendū cum suis concupiscētis mundū adeptura celeste palaciū. Nec o mater terreat

De Assumptione beate marie

te carnis sequestratio que ad vitam vocaris perpetuam ad gaudium indeficiens. ad pacis requiem. ad puerfationem securam. ad refectionem interminabilem. ad lucem inaccessibilem. ad diem non vesperscentem. ad gloriam inenarrabilem. ad me ipsum tuum filium vniuersitatis factorum. Ego enim sum vita eterna. dilectio incompabilis. habitatio ineffabilis. lumen nesciens tenebras. inestimabilis bonitas. Da sine trepidatione terre quod suum est. Non te quisquam de manu mea rapiet quoniam in manu mea sunt omnes fines terre. Deponere michi corpus tuum: quoniam in utero tuo posui diuinitatem meam. Non gloriaberis super te mors: quoniam vitam genuisti. non obfuscabit te caliginis umbra. quoniam lumen pepisti. Non percisionis peritio te attinget quod meum vas fieri meruisti. Veni iam ad eum quod ex te natus est receptura materni uteri pignora. educationis mercedem. lactis et esse vicissitudinem. habita cum virginis toto. festina adberere filio. Noui enim quod alteri affectu filii non angustiaberis. Qui te virginem matrem exhibui. toti mundi exhibeo te murum. archam saluandorum. pontem fluctuantium. baculum imbecillium. scalam ad celos ascendentium. propitiatricem peccantium. Adducam autem apostolos ad te quorum actus meis sepeliaris manibus. Decet namque ut spiritualis mee lucis filii quibus sanctum tradidi spiritum: tuum corpus sepeliatur. et ipsi in tuo admirabili funere mea personam impleant. Post horum narrationem dat angelus virgini beati palme missum ex paradisi propagine. ad certitudines aduersus corruptionem mortis victorie et vestimenta funebria. Ad celum quo venerat repetit.

Beata maria puocans amicos et cognatos dixit. Notum vobis facio me a temporalis vite forme transire. Oportet ergo vigilare: quoniam vnoquoque transeunte diuina virtus angelorum et maligni spiritus ad mortem lectum veniunt. His dictis omnes flere ceperunt ac dicere. Tu times facies spirituum quod auctoris omnium mater effici meruisti: quod perditionem inferni genuisti: quod super cherubin et seraphim preparatum habere solium meruisti. Quid igitur nos faciemus. aut qualiter fugiemus. Aderat multitudo mulierum flentium et dicentium ne se orphanas derelinqueret. Beata autem virgo eas consolans ait. Si vos corruptibilium naturam merces non tolleratis ab eis modicum separari: quod ego mihi et virgo desiderare non debeo ad meum progerere filium dei patris virginem. Si quilibet vestrum aliquo orobabitur filio consolabitur suscipere vel nascituro. Ego autem que vnicui possideo et incorrupta maneo quod ad eum non propter anxiam quod omnium est vita: dum autem hec ageretur beatus iohannes adueniens quod res se habeat percunctatur. Cui cum virgo suam celestem

migrationem annuissset ille in terra prostratus cum lacrimis clamabat. Quid sumus nos domine quoniam super nos tantas tribulationes inducis. Ut quod potest de corpore me non eduxisti: ut magis sepultus fuissim a domini mei misericordiam quam ei funeri interessim. Quae virgo flentem in thalamum introducens palmam et vestimenta ostendit. et post hoc in lecto sibi ad sepulturam strato requieuit. Et ecce validissimus tonitruus sonus audivit. turbo quasi nubes candida generat. et apostoli ante ianuam domus virginis instar umbrarum collocant. Qui cum de hoc plurimum mirarentur. iohannes ad eos progrediens reuclat que beate virginis per angelum nunciata erant. Qui cum omnes flerent. iohannes eos consolatur est. Detergis igitur lacrimis introierunt. et beatam virginem reuerenter salutantes eam adorauerunt. Et illa. Auerte filii virginum mei. Et dum modum aduentus eorum ab eis audiuisset: illa eis omnia manifestat. Cui apostoli. In te celeberrima virgo quasi ipsum dominum et magistrum nostrum aspicientes consolabamur. Hoc solum refrigerium habemus quod te mediatrix apud deum nos habere speramus. Que cum paulum nostrarum salutasset. Ille ait. Ave imperatrix mei solaminis. licet enim in carne christum non viderim cum tuum te in carne video ac si ipsum videam consolari. Usque ad hunc diem deum te genuisse gentibus predicabam. amodo te ad ipsum translatam esse docebo. Post hoc ea quam angelus attulit ei. virgo ostendit. et de lucernis usque ad obitum non extinguendis admonuit. Adierant. ceteris virginibus in eius obsequium occupate. Deinde vestimenta funebria induens. et omnibus vale dicens. corpus ad exitum in lecto componit. petro ad caput posito. iohanne ad pedes locato. ceteris apostolis lectum ambientibus et dei genitricem laudantibus. Petrus igitur inchoans dixit. Gaude celestium thalamorum sponsa et trifidum ardui luminis candelabrum per quam est eterna claritas manifestata. Hoc autem scilicet apostolos ad dormitionem sacratissime virginis puenisse testatur beatus germanus constantinopolitanus archiepiscopus dicens. Licet inevitabilem mortem dei genitricis humane nature susceperis. non tamen dormitabit neque dormiet quod nos custodit oculus tuus. Non enim sine testimonio transmigrationis tuae. nec me daret dormitio. Celum enarrat gloriam eorum quod super te cernerunt. terra de illis exhibet veritatem. nubes vociferant honorem qui ex eis tibi administrat est. angeli factum in te obsequium predicant: quo videlicet apostoli ad te in hierusalem conuenerunt. Magni quoque dyonisius ariopagita hoc idem testatur dicens. Nos ut non sit et ipse et nostri ex fratribus nostris ad visionem corporis quod deum suscepit conuenimus. Presto autem erat

De Assumptione beate marie

Jacobus frater dei. et petrus eximia et maxima theologorum summitas. Deinde placuit quod post visionem et uniuersi summi sacerdotes hymniferent prout unusquisque esset immense virtutis bonitatis uirtutis et infirmitatis. **A**d Subsecutus autem sanctus cosmas sua narratione ait. Post hoc autem totum nitruum magni totam domum concussit. et spiritus fragrans domum tanta sua uirtute repleuit ut cunctos qui aderant exceptis apostolis et tribus uirginibus lucernas gestantibus. angens sepe: opprimeret. Dominus enim cum multitudine angelorum descendens animam matris sue assumpsit. Tanta autem eius anima claritate resplenduit. ut nullus apostolorum in eam respicere posset. Dixitque dominus petro. Corpus matris mee cum omni reuerentia sepe et tribus diebus illud cum diligentia custodite. Ego quippe tunc ueniam et illud ad incorruptionem transferam. et sibi mecum claritate induam: ut id quod acceptum est. et id quod accepit pariter ueniant et concordent. Refert quoque et idem sanctus cosmas terribile et mirabile mysterium quod non indiget naturali discussione: nec curiosa inuestigatione cum omnia que de dei genitrice dicuntur sunt supernaturalia et admiranda et tremenda potius quam inuestiganda. Egrediente ut ait de corpore eius anima hec uerba protulit corpus. Gratias tibi ago domine que tua sum digna gloria. Memeto mei quoniam tuum sum figmentum et tuum seruauit depositum. Expergesta etiam igitur ut ait ceteri uidentes uirginis corpus ex anime contristari plurimum ac gemere ceperunt. Tollentes igitur apostoli corpus ad monumentum ferrebant. incipiente petro psalmum. In exitu israel de egipto. **L**boni quoque angelorum uirginem laudant ita quod hierusalem ad tantam gloriam est concussa. Tunc summi sacerdotes cum gladius et fustibus multitudinem mirantur. Unus autem impetu faciens ad grabatum accessit cupiens ad terram trahere corpus genitricis dei marie. Qui quod indigne tangere nititur ei tactu manibus merito priuatur. Utraque manus a cubitis euulsa absciditur. Illis quoque ad grabatum pendentibus dolore horribili cruciatur. Implorat autem ueniam. et per mittit emendam. Cui petrus. Nullatenus ueniam consequi poteris nisi corpus perpetue uirginis osculeris et christum ex ea propagatum dei filium esse profitearis. Quod cum fecisset manus uide auulsa fuerat abitis sunt adiuncte. Accipiens quoque petrus unum dactylum ex palma dedit illi dicens. Uade ingredere ciuitatem et pone super infirmos. et omnes qui crediderint recipiant sanitatem. Peruenientes igitur apostoli ad predium gethsemani. inueniunt ibi sepulcrum sicut christi sepulcro mirifico ubi corpus cum multis reuerentia posuerit. illud

sublimissimus dei uas tangere non audentes: sed hinc inde apprehensa sindone deponentes. Quo munitione apostoli et discipuli domini iuxta mandatum domini circa sepulcrum starent. tercio die nubes splendidissima sepulcrum circumdedit. uoces angelice resonant ineffabilis odor sentitur. fit omnibus stupor immensus. dum dominum illuc cernerent descendisse. et corpus uirginis cum gloria tam immensa transferre. Disculantes igitur apostoli sepulcrum: in domum euangeliste et theologi sancti iohannis reuersi sunt. tante uirginis custodem laudantes. Unus autem ex apostolis tantis sollemnibus defuit. Qui tanta mirabilia audiens et admirans. sepulcrum sibi aperiri instanti postulabat. ut horum omnium cognosceret ueritatem. Quod cum apostoli rennuerent. sufficere sibi tantorum testimoniam asserentes. ne forte si hoc infideles intelligeret corpus furto sublatum esse predicaret ille pertristat dicebat. Cur me silem uobis communiis nostri thesauri portione fraudatis. Tandem sepulcrum apertis corpus minime inueniunt sed tantum uestimenta et sindonem reppererunt. **I**n eubimiana quoque historia. li. iij. ca. xl. sanctus germanus constantinopolitanus archiepiscopus se reperisse dicit quod et magnus damascenus sicut attestatur quod sancte memorie pulcherrima augusta cum apud constantinopolim multas ecclesias erexisset ceteras apud balthernas ad mirabilem ecclesiam tempore martiniani imperatoris ad honorem sacre uirginis edificauit. Et quocumque iuuenalem archiepiscopum hierosolomitam: et alios palestinense episcopos qui tunc in urbe regia morabantur propter simodum que facta est calcedonie: dixit eis. Audiui corpus sanctissime uirginis in predio gethsemani tumulatum. Uolumus igitur ad custodiam huius uobis corpus illud cum debita reuerentia huc transferre. Cui cum iuuenalis respondisset. corpus illud sicut ex antiquis historiis comperi in gloria esse translatum et sola uestimenta in monumento cum sindone remansisse: ipsa uestimenta dictus iuuenalis constantinopolim misit. et in dicta ecclesia honorifice collocat. Nec me quisquam propter hoc arbitret sensu finxisse sed ea posui que per doctrinam et studium lectionis eorum didici que uerissima traditione a prioribus acceperunt. Hucusque sunt uerba que in predicto sermone habentur. **U**erum iohannes damascenus qui et ipse grecus extitit plura miranda de hac sacratissima uirginis assumptione persecutus est. Aut enim in sermonibus suis. Hodie sacratissima celesti thalamo inuehit. Hodie sacra et amata archa que intra se suum tulit artificem in templo non manufacto reponitur. Hodie sacratissima co-

De Assumptione beate marie

lamba innocēs z simplex euolans ex archa. idest. ex corpe qđ deū suscepit pedib' suis regem adin-
uent. No die immaculata virgo terrenaz passio-
num nescia imo celestibus intellectib' erudita nō
in terrā abiit sed vere celū animatū appellata in
celestibus tabernacul' habitat. Licet em natura
licet sanctissima beataq; ania tua a glioso tuo cor-
porē separet z sepulture corp' tradat. verū nō
manet in morte nec dissoluit in corruptione. Cui'
em parietis virginitas immolata p̄māsit. cui' et
migrātis corpus irrefolutū p̄ oīa p̄seuerat. z me-
liorem sanct. oīēq; vitam traducit. nō morte dis-
solutū sed etiā in eterna secula p̄mansurū. Sicut
em sol iste splendidus ac lucifl' sub lunari corpe
latens ad breuē horā videt quodāmodo deficere.
em ipse suo nō priuabit lumine bñs in se pbennē
fontē luminis. Sic z tu fons veri luminis incon-
sumptus vite thesaurus. licet quodā breui inter-
uallo tps cor' porat' morti sis addita tñ copiose
nobis infundis indeficiētis luminis claritatem.
Dnc sacra tua obdormitio nō est mors appellan-
da sed transmigratio. siue recessus seu magis p̄o-
prie aduētus. Discedēs em a corpe aduenis celo.
Tibi obuiāt angeli z archangeli. ascensum tuum
horēt spūs immūdi. Non iusti virgo beata in ce-
lum vt helyas. nec vt paulus vsq; ad terciū celū
ascēdisti sed vsq; ad regalem thronū filij tui at-
gisti. Mors alioz sanctor' bñdicitur: eo q' ipso
bñs exhibet. In te aut hoc locū nō habet. Mors
em tua nec beatitudo tua nec transmigratio tua
nec p̄fectio tua. Sed nec recessus largit tibi beati-
tudinis securitatē. Dim em bonoz q' hūanaz mē-
tē excedūt: tu p̄cipiū. mediū z finis. Tua securi-
tas z vera p̄fectio z sine semie p̄ceptio. diuina in-
habitatio. Un' vere dixisti a morte s; ab ipsa cōce-
ptione ab oib' generationib' te beatificari. Dnc
te mors nō beauit sed tu mortē clarificasti solūēs
eius mētia. mortēq; puertēs in gaudiū. Si em
deus dixit. ne forte p̄t' op'lastus extendat manū
suā z arripiat de ligno z viuat in eternū. quō que
ip̄sam vitam portauit. vitā sine principio. vitā sine
fine. nō viuat in se m̄ sempiternū: Dum de' parē-
t' o hūam generis in morte peccati dormiētēs. in
obediētē p̄cipito iam sepulcos. peccati crapula
iam fct. res. exules d' pad. so expulit. Nūc aut hāc
que toti hūano generi vitam attulit dei ac patris
obediētā exhibuit. toti' passionis immisionē
exussit. quō padulus nō suscipiet. celū gaudens
ianuas nō patefaciet. Sua serpēti aurē exhibuit
pestiferu varus hault. voluptatib' allicit. partus
dolorū subicit z cū adam p̄demnat. Hāc aut vere

beatā que aurē inclinauit deo quā spūs sanctus re-
pleuit: que paternā misericordiam in vtero basulauit
que sine viri p̄actu p̄cepit. sine dolore pepit. quō
mors absorbet. quō corruptio auerit aliqd in cor-
pus quō ip̄am vitā portauit? **D** Addit quoq;
idē damascen' i eisdē sermōib' dicens. Uex aplos
q' vbiq; terraz dissi. hominū piscationi vacabant
sagena verbi boīes de pfundis tenebris ad cele-
stem mēsam curie seu solēnes patris nuptias edu-
cētes. diuinū p̄ceptū quasi sagena quedā vel nu-
bes e finibus terre hierlm p̄tulit vltra quasdā a-
quas p̄gregās z colligēs. Tunc quidē adā z eua
p̄imi parētes exclamauere. Veni ad nos o sacrū
z saluterū cellariū tu nostrū implesti desiderū.
Ecōtra scōz carerua q' corpal' aderat dicebat.
Manc nobiscū solari. o nra. ne derelinquas nos
orphanos quā habem' laboz solaciū. sudoz refri-
geriū. tibi viuētū p̄uiuere. tibi moriētī cōmori glo-
riolum. Nobis em hec vita quō vita. tua. destitū-
tis p̄fritia. Nec z bis sisia vt arbitroz apli euz reli-
qua mltitudine ecclie crebris singulib' q̄rclas in-
terruptibus proponēbant. Illa ad filiū con-
uersa ait. Tu dilectis filiis quos frēs appellare
placuit de meo discessu dolentib' fias consolator
z impositioni manū meaz appone bñdictionē
sup benedictionē eoz. Deinde exēdens man' si-
deliū collegiū bñdixit z addidit. In manus tuas
dñe cōmēdo spm̄ meū. fili suscipe animā meam
tibi dilectā quā in ulparā seruasti. Tibi z nō ter-
re cōmēdo corpus meū. custodi illud integrū quō
tibi inhabitare p̄lacuit. Trāffer me ad te vt vbi
tu es vicerū meoz part' sum z ergo tibi cohabitās.
Illic itaq; talia sunt audita. Surge itaq; veni dis-
lecta mea. opulera in mulierib'. pulcra es amica
mea. z macula nō est in te. Nec beatissima virgo
audiēs. cōmēdat in man' filij spm̄ suū. Profusis
aut lacrimis apli smunt oscula tabernaculo dñi
bñdictione ac sanctitate ex p̄actu sacri corpis ad-
impleti. Tunc morbi z demones fugātur. aer z ce-
lum sanctificatur. spūs ascēfione. terra corpis de-
positione. aqua vero corpis ablutione. Abluitur
em sacru corp' aqua mūdissima. n̄ ab ipsa mūdātū
sed ab ip̄o sanctificata. Deinde sacru corp' mun-
da smdone inuolutū lecto supponit. lāpades cho-
rufcāt. vnguēta redolēt. hymni angelici resonant.
Aplis aut alijsq; sanctis q' aderāt diuinas odas
modulāt. b'. ar. ba dñi e mōre syon sacris aploz
ceruicibus imposita ad sacratissimā villam geth-
seman aduēit. angel antecēdētib' z subsequētī-
bus alijsq; sacru corpus velantib' rota ecclie ple-
nitudine comitāre. Assuerunt z quidam iudoz

De Assumptione beate marie

fermento veteris consuetudinis obstinati. Referunt etiam cum iam e morte descendere factum corpus dei genitricis fereres. hebreum quendam organum diaboli. temerario actu impetu. diabolique impulsu in cursu ad factum corpus accessisse ad quod angeli trepidabant accedere. ac utraque manu furtive lectum arripies ad terram traxisse. fertur tamen manus illi rancidum ligna arida decidisse. Eratos videre tanquam truncum inutilem donec fides mentem alterauit. suisque sceleris penituit ingemere. Hi autem qui portabant feretrum steterunt donec miser imponens manus sacratissimo corpori ad tactum eius in statum pristinum reuocatur. Inde igitur aditur gethssemani. ubi oscula. complexus hymni sacri. lacrimae. sudoris gutte fluentes. et sic factum corpus venerabili in sepulcro ponit. Sed non est derelicta anima tua in inferno. nec corpus tuum videtur corruptionem. Decebat autem dei sacrarium. fontem indefessum agrum in aratum. vineam non irrigatam. oliuam fructiferam terrae gremio non teneri. Decuit matrem a filio sublimari ut ad ipsum ascendat sicut ad ipsam descendit ut que in partu seruauit virginitates. post mortem corpus non videatur corruptionem. et quae creatoris porrauit in sinu in diuinis tabernaculis commoratur. et quae pater desponsauit in sponsam in celestibus thalamis pseruet et a matre quae sunt filij possideantur. **De Damasceno** **CP** Sacerdos quoque augustinus in quodam sermone eius sacratissimam assumptionem multipliciter ostendit dicens. De sanctissimo corpore ppetuae virginis eiusque sacre anime assumptionem loquens suscipietes hoc primum dicimus. quod in scripturis postquam eam dominus in cruce de sepulcro commendauit nichil de ea reperitur. praeterquam quod lucas commemorat in actibus dicens. Hi omnes erant pseruantes unanimiter in oratione cum maria matre iesu. Quid ergo de morte. quod de eius assumptione dicendum est? Unum scriptura commemorat nisi querendum ratione quod pseruiat veritati. si autem ergo ipsa veritas auctoritas sine qua nec valet auctoritas. Memores igitur conditionis humane mortem illam subijisse temporaliter dicere non metuumus. Sed si dicimus eam resolutam in communem putredinem vermum accinere deliberandum est si tante conueniat sanctitati. tante aule dei prerogative. Scimus enim dictum primo pariterque puluis es et in puluere ibis. Hanc conditionem caro iesu euasit quae corruptionem non sustinuit. Excipitur ergo ab illa generali sententia de virgine sumpta natura. Mulieri quoque dominus dixit. Multiplica boves et asinas tuas. In dolore paries. Erumnam maria sustinuit cuius animam gladius praesens. Sed sine dolore genuit. Maria ergo et si communicatum non est ei. non tamen communicat parturiedo cum dolore.

Excipitur ergo a quibusdam generalibus quae tanta attulit dignitatis prerogativa. Si ergo dicimus mortem eam subijisse nec tamen vinculis eius retineri. nunquam imperium erit si voluit dominus integrum matris virginitatis seruare pudorem: cur non velit incorruptam a putredinis seruare fetore? Nunquam non pserinet ad beatitudinem dominus matris seruare honorem quod legem soluere non venerat sed adimplere? Qui enim invita praeter ceteris illi gratia sui preceptum honorauit. pius est credere eam in morte singulari saluatione et spirituali gratia honoratam esse. Putredo et vermis humane est obprobrium conditionis. Ab hoc obprobrio cum iesus sit alienus. natura marie excipitur quae iesus de ea assumpsit. pbatur. Caro enim iesu caro est marie quae supra astra transfuecit: honorans omnem humanam naturam et multo magis maternam. Si natura matris est filij. pueniens est ut sit et filij matris. non quantum ad unitatem personae sed quantum ad unitatem corporalis nature. Si enim unitatem facere potest gratia sine proprietate spiritualis nature quae magis gratia unitas et corporalis spiritualis natiuitas. Unitas gratia est. ut discipulorum in iesu: de quibus dicit. Ut sint unum sicut et nos. Et postea. Pater volo ut vbi sum ego et illi sint mecum. Si igitur secum hic vult eos quod hic sua fide vniti unum cum eo esse iudicatur. quid existimandum est de matre vbi digna sit haberi nisi in presentia filij. quantum igitur intelligo quantum credo marie anima excellentiori quadam prerogativa a filio honoratur. possidens in iesu corpus suum quod genuit glorificatum. et quare non suum per quod genuit. Si non obuiauerit necdum per spectata auctoritas vere credo et per quod genuit. Quia tanta sanctificatio dignior est celo quam terra. Thronum dei. thalamum sponsae. domum dei atque tabernaculum iesu dignum est tibi esse vbi ipse est. Tam preciosum thesaurum dignum est celum quam terram seruare. Tantam integritatem merito incorruptibilitas non putredinis vlla resolutio sequitur. Illud sacratissimum corpus in esca vermibus traditum quod sentire non valeo dicere per timeo. Quam estimationem perculpellit. incomparabilis gratia munus. Quod me dicere multarum scripturarum consideratio inuitat. Suis aliquando ministris veritas ait. Vbi ego sum illic et minister meus erit. Si haec est generalis sententia omnium per fidem et operationem iesu ministratum. quae magis quodammodo spiritualiter matre quae absque dubio omni opere ministratrix extitit quae hunc in utero gessit. partum aluit et fouit. et in praesepio reclinauit. et fugiens in egiptum abscondit. et omnem infantiam eius pseruit: ut usque ad crucem ab eius non recessit secretum. Non potuit autem eius diuinitatis non esse credula quae se nouerat hunc non

virili semine sed diuino spiramine percipisse. Unde de filij p[ro]p[ri]e tanq[ua]m de dei virtute non mirabunda deficiente vino dicit. Vinu[m] non h[ab]it: scie[n]s eu[m] potuisse q[uo]d eu[m] mox p[ro]tigit miraculo co[m]pleuisse. Ecce igit[ur] maria fide et ope x[risti] ministratrix si ibi no[n] fuerit vbi ch[ristus] ministros suos vult esse. vbi ergo erit. et si ibi fuerit nu[m]quid equali gratia? et si equali gratia vbi equa dei censura qui reddit vnicuiq[ue] sc[on]d[um] merita? Si merito p[ro] omnib[us] marie viuenti tanta est gratia donata. et gratia mortue erit min[us] end[um]? Absit. Si enim omnium sanctor[um] mors est p[re]ciosa. marie sane est p[re]ciosissima. Confitendum igitur censeo maria[m] ad eternitatis gaudiu[m] assumptam benignitate x[risti]. et honorabili[us] susceptam ceteris qua[m] gratia honorauit p[ro] ceteris. Atq[ue] ad co[m]mune[m] humanitate[m] non esse adducta[m] post mortem putredinis videlicet vermis et pulueris q[ui] suu[m] et o[mn]i g[e]nuit saluato[re]m. Si elegit diuina voluntas inter igniu[m] flamas pueror[um] vestimenta seruare illesa. cur abnuat in matre p[ro]p[ri]a quod elegit in veste aliena. Non seruare in ventre ceti incorruptu[m] voluit sola misericordia. maria[m] incorrupta[m] non seruabit[ur] gratia. Seruatus est daniel in desperatissima fame leonu[m]. no[n] seruanda est maria tantis donata etia[m] meritis dignitatib[us]. Hec ergo cu[m] q[ui] dixim[us] q[uo]d natura[m] non seruasse cognoscim[us]. in integritate quoq[ue] marie plus gratiam q[uam] natura[m] potuisse no[n] dubitam[us]. Ch[ristus] ergo letari facit maria[m] an[im]a et corp[or]e in se p[ro]p[ri]o filio. nec ullam se qui corruptionis erumna[m] quas nulla secuta est in pariendo filiu[m] integritatis corruptio. vt sit semper incorrupta qua[m] tanta p[er]fudit gratia sit integral[is] viuens que omniu[m] integra[m] g[e]nuit vitam. Si ergo dixit vt debui approba x[riste] tu et tui. Si vero non vt debui ignosce obsecro tu et tui.

De sancto Bernardo. cxv A

Bernardus dicitur a ber q[uo]d est puteus vel fons et nardus q[ui] vt dicit glosa sup[er] c[an]tica herba est hu[m]ilis et calide nature et odorifera. fuit eni[m] calidus in seru[er]i amore. humilis in p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e. fons in doctrine emanatione. pute[us] in sciencie p[ro]funditate. et odoriferus in fame suauitate. Eius vita guilhelmus abbas sancti theodoric[us] socius beati bernardi. et bernardus abbas bonen[si]s scripserunt.

Bernardus in burgundia castro fontanis ex nobilib[us] valde ac religiosis parentib[us] ortus est. Cui[us] pater decelin[us] miles seculo strenuus: nec minus deo religiosus mater vero a letho n[on]cupata est. Hec septē filios g[e]nuit. sc[ilicet]

mares et feminam vnam. Mares aut[em] o[mn]es monachos futuros. femina[m] aut[em] sacrimoniale[m] p[ro]miserat. Ador aut[em] vt filiu[m] partu edidit manib[us] p[ro]p[ri]is ip[s]um deo offerebat. Alienis vberib[us] ip[s]os nutru[m] refugiebat. quasi cu[m] lacte materno. materni quod d[omi]no modo boni infundens eis natura[m]. Cum aut[em] creuissent q[ui] diu sub manu ei[us] erant. heremo magis q[uam] curie nutrebat. cibis grossiorib[us] et communibus pascens eos quasi p[ro]tinuo ad heremum transmittendos. Cum igitur tertiu[m] filiu[m] sc[ilicet] bernardu[m] adhuc gestaret in vtero vidit somniu[m] p[re]sagium futuro[rum]. catellum sc[ilicet] candidu[m]. totum in do[ro] subrufum. et latrantē in vtero se h[ab]ere. Q[uo]d cum cuida[m] viro dei exposuisset ille p[ro]phetica voce resp[on]dit. Optimi catelli mater eris qui dom[us] dei custos futurus magnos contra inimicos dabit larratus. Erit enim p[re]dicato[rum] egregius et multos medicina[rum] lingue gratia curaturus. Cum aut[em] beatus bernardus aduc puerul[us] esset. et graui dolore capitis egrotaret. venientem ad se mulierculam vt dolorem suis carminibus mitigaret. cum indignatione nimia exclamans repulit et abiecit. Pueruli aut[em] bono zelo misericordia dei no[n] defuit sed tunc co[n]tinuo surgens liberatu[m] se esse cognouit. In sacratissima d[omi]nice natiuitatis nocte eu[m] puer beatus bernardus matutinali officiu[m] in ecclesia expectaret et qua hora noctis x[ristus] natus fuisset scire cuperet. apparuit ei puerul[us] iesus quasi iteru[m] an[no] o[mn]es suos nascens ex vtero matris. Cui[us] q[ui] diu vixit h[ab]ere fuisse horam natiuitatis d[omi]nice semper putauit. Et illa ergo hora in his que ad illud p[ro]tinet sacramentu[m].